

Rendkívüli kiadás

III. évfolyam, 26. szám.

Budapest, 1908. szeptember 28. (Hétfő)

Száma 4 fillér

Előfizetési ár:
Egész évre 5 K
Megjelen minden hétfőn
reggel 7 órakor
HIRDETÉSI DÍJ: egységes árszabás
szerint számítatik
Közlemények átvétele csak
jelzessel van megengedve

NAPLÓ

Független hetilap

Szerkesztőség:

VIII., Nagyfuvaros-u. 6

Kiadóhivatal:

VII., Dohány-utca 86

TELEFON:

Igazg.: 72-97. Kiadóhiv.: 72-91.
Szerkesztőség: 72-97

Anarkisták Budapesten

Borzasztó merénylet készül XIII. Alfonz király ellen

A magyar lobogó

— Nemzeti vívmányaink a valóságban —

(S) A kormányhoz legközelebb álló lapok egyike hirt adott vasárnap a legújabb nemzeti vívmányunkról: a hadihajó lobogójának reformjáról. Semmivel sem kevesebb ez, minthogy hadi hajóink saját határainkon belül nemzeti lobogót fognak viselni. Azaz nem lehet majd viselni szegényeknek soha, mert nem jöhetnek határainkon belül. Hová menjenek e derék vasszörnyek, hogy határainkon belül jussanak? Ismernünk kell, hogy mi is a tengeri határ? Az állam partjától hét mérföldnyire terjed az a bizonyos határ. Tehát hajóink itt viselnék e lobogót évenként egyszer, augusztusban, mindaketten, akik elmennek Fiuméba, de Magyarország partterülete alig pár ezer méter, hát a hajók osztrák vizen állanak. De ha nem is állának ott, mire egyet fordulnak, már nem a monarchia vizén usznak, hanem semleges területen s be kell vonni a nemzeti vívmányt menten. Ellenben nemzeti vívmány lenne az is, hogy a hadi lobogó kölcsön venné a kereskedelmi lobogó színeit s a külföld elé hadi hajóink piros-fehér-piros lobogó alatt eveznének. Tehát új kereskedelmi lobogót kellene kitalálni, mert két egyforma jelzés képtelenség.

Mivel a hadvezetőséget nem szabad megsérteni azzal, hogy rettenetes tévutakon jár, inkább nagyfokú ravaszság tűnik ki a tervből. Mert ha azt hiszik, hogy igazán sérelem, hogy hadihajóink a piros-fehér-piros lobogót használják, egyszerűbb volna nemde egy semleges színt felvenni, mondjuk fekete-fehér színt, ami közömbös a két országnak, hiszen nem minden nemzet használja lobogójait a nemzeti szint. Így ellenben menten látni, hogy e tervből nem lehet semmi, hiszen a hadilobogó tekintélyével össze sem férhet a külföld előtt, hogy legyen házi lobogó s ünnepi lobogó. Es aki ismeri a lobogó fogalmát, nem tartaná-e pofnak nemzeti szempontból, hogy a mi lobogónkat lehuzzák menten, amint elindul a hajó.

A kereskedelmi lobogó dolga sokkal érdekesebb abból a szempontból, hogy arról nem beszél senki. Miért? Mert azt 24 óra alatt meg lehet védeni. Ma közös lobogót használunk a kereskedelmi hajókon, mert minden tengeri jármű Triesztben lajstromoztatik. Nemzetközi jog szerint pedig minden hajó annak a nemzetnek színét viseli, ahol lajstromozták. Erre egy józan ember ezt kérdené? Hát miért nincs lajstromozás Fiumében? De erre választ nem kapna soha. Az egész nemzeti vívmány Kossuth Ferenc egyetlen tollvonásába kerülne, senkinek sincs joga ellene egy betűt szólni.

Ami munka, átirat, leirat, jelentés vele járna, az már dijnoki munka egyszerűen. S képesek egy ilyen doigról évtizedek óta beszélni!

Példa van már reá. Jött Fiuméba egyszer egy józan pénzügyi tanácsos. Hümmögött, mikor látta, hogy a fiumei kikötő daruja meg fecskendője közös lobogót visel, noha semmi köze sem Ausztriához, sem a külföldhöz. Ott lógnak a magyar parton. Nem kérdezett ő senkit, hanem kiadta a rendeletet, hogy a pénzügyőri hajó, a „László“ azonnal nemzeti lobogót huzzon fel. S azóta az egyetlen jármű ez a kis fehér hajó, mely magyar lobogó alatt jár. Felháborodott a copf rajta s a magyar kormány expozitúrát követelték, a magyar lobogó bevonását. A direktor sarkára állott: „tessék megmutatni a törvényt, mely elrendeli. Ha külföldi vízre menne a hajó, volna értelme a dolognak, de itthon nevetséges a közös lobogó!“ S nem vonatta be.

A példa ragadós. A kormányzói yachtra is felhúzták a magyar lobogót, rajta is volt 1906 tavaszáig, mikor a nemzeti kormány gyorsan levétette. Pedig ez sem megy külföldi vízre.

A hadi lobogó pedig megmarad. Mese az a vívmány. Komikussá magát nem teheti egy állam sem: a házi hadi lobogó az ország csufása volna.

Ha lobogó vívmány kell, adja ki Kossuth a rendeletet, hogy értesítsék az osztrák kereskedelmi kormányt, hogy el-sejétől Fiumében is van hajó lajstromozás. S irja alá a levelet. Nincs élő lény,

aki tehetne ellene valamit. A külföldnek pedig közömbös, hogy néhány rozszant bárka milyen színű lobogót hord.

Ha ugyan reflektál e nemzeti vívmányokra valaki.

A bankkارتell vége

Megnyugvással, munkánk sikerének tudatában írjuk le ezt a jelentős eseményt: **A bankkارتell meghalt. Felszlott, vége.** Mi voltunk az elsők, a kik a *bankkارتell* ellen felszóltunk. **Mi neveztük el erkölcstelenségnek.** Utánunk jött a „Magyarország“ és sorra kezdett az embereknek kinyilni a szemök. Pedig mi csendben, csak arra mutattunk rá: *mi is tulajdonképpen az a bankkارتell? Miért alakult, mi célja van?*

S mint a márciusi szellő hozta jótékony esőre, kiüti fejét a zöldülővetés, úgy támadt az emberek fejében a „megértés“ szikrája. Igen! Megértették! És ekkor megrémültek. Mint a sötét, zivataros, korom-fekete éjszakában keresztül cikkázó villámlásnál meglátja a vezér az ellenség nagy tömegét, ugy-látták meg az emberek a bankkارتell erkölcstelenségét. Érezték, hogy jó valamely ragály, mint a madár megérzi az égiháborút, de nem tudták, hogy mi az, amitől félnek. Mint, amikor a rossz vivó szemben állt a bajnokkal: nem tudta honnan várja a halálos ütést.

Mi voltunk az elmék sötétségének villáma. A „kis Napló“ felnyitotta az emberek szemét. S ime; látnak, láttak és ordítottak. **És a vészkiáltás eredményes volt.**

Ez a mi programmunk!

Mi ezután is csak csendben felvilágosítani fogunk. Az ordítást ezután is másra bizzuk. Mi nem akarunk: berekedni. A hangunkra a köznek szükség-e van

Panaszunk van . . .

Panaszunk van Dr. Ringer ur! Az Ön fürdőre van panaszunk. Ahány fürdő, annyi panasz hangzik el. A Hungária, ez a hirhedt fészke az aljas prostitúciónak, a Kazinczy-utcai, aztán a Királyfürdő, valóságos kész botrányanyagot szolgáltatnak nap-nap után. Csak azt csodáljuk, hogy a rendőrség mind máig nem tette rá a kezét a lakatra. Ami piszok, ronda-ság, rendetlenség és veszedelem csak elképzelhető, az mind orgját éli az Ön „intézeteiben”. Ugylátszik a főorvos ur most el van foglalta unokaöccsének, a Spacónak mosdatásával és nem ér rá az Ön intézeteinek a tisztítására. Pedig ott, mindegyikben még a „drót seprű” sem lenne elég. Oda virgács kellene.

Hanem, most az egyszer, — úgy látszik, — emberére akadt Molnár Lajos urban. Nem hiába amerikai ember, de ugylátszik amerikai-
asan fogja Önt megtanítani.

De lássuk az esetet. M. L. ur a gőzkamrában, a hol a fővezetékcső már napok óta megvan repedve, balkeze fejét összepörkölte. Reá nézve annyival súlyosabb az eset, mert ő balkézrel ír. A személyzet, amely modorát Öntől tanulta Dr. ur, a lehető legdurvábban felelt, hogy „hát elvan repedve, ha nem tetszik, miért jött ide”. Pedig a kisugárzó forró gőz a szembe is eljuthat és azonnal kiéget, vakká tesz. Három nap óta minden vendég összeégette magát. És Ringer ur csak mosolygott. Aminthogy mindig csak mosolyog. Ó tudja, miért. Talán tudja a járást a hatóságoknál? Kíváncsian várjuk annak a pernek s lefolyását, amelyet Lengyel Zoltán képviselő indított Molnár Lajos képviselőjében Dr. Ringer Jenő ellen. Hisszük, hogy a bíróság példátlan büntetéssel és kárterítéssel fogja észre téríteni ezt a „veszedelmes intézet” tulajdonosát.

Kelet felé.

(S) Magyarország a kelet és nyugat határán állva, századokon át a nyugat védője volt Kelet ellen, mióta Bizanc romjai felett a török építette fel világhódító utjára született birodalmát. S míg a késő századok előtt is már a tatár horda ereje a magyar holttestek falanxiáján tört meg, a török birodalom csendes haidoklása után s csak a Kelet rendezettségének csapásai jutottak ki a magyar föld osztályrészeül. A Keleti villongások először is hozzánk hajták el a zavar hullámain s a nagy összeütközés, ha elkövetkezne, a mi vér- és pénzáldozatunkat követelné.

Pedig a földrajzi helyzet is, a történelem is arra utalja országunkat, hogy a balkáni félsziget élén állva, annak gazdasági erejét szivja fel, amint a hatalmasabb felszívja a gyengébb erejét s erősebb, nagyobb kulturájánál fogva, mint legközelebb álló nagyhatalom, gazdasági és kulturális vezetője legyen a Balkán életének. Ez nálunk tulajdonképpen tradíció is volna, de megmaradt testetlen tradíciónak, maga a közvélemény kizárta gondolatvilága köréből, a politikai élet jelenleg távol esik minden erre vonatkozó velleitástől s a boldog Nyugatot, mely századokon keresztül, általunk védve, gazdagodott kulturában s gazdasági életében, most mi rajunk keresztül intézi gazdasági berendezkedését a Balkánon.

Érdemes megfigyelni a két Kelet felé törekvő nagyhatalom balkáni törekvéseit. Ez a két nagyhatalom: Olaszország s a Német birodalom.

Olaszország Montenegró s Albánia felől lépett akcióba. A Balkánon meg erős a családi kötelék. Értetni kell ezalatt azt a köteléket, mely összecsatol számos tartományban élő száz és száz családra kiterjedő vérbeli nemzetséget. Ezek a messze szétszórt nemzetségek ragaszkodnak a nemzetség legidősebb, legtekintélyesebb tagjához, mint családfejhez. Érintkezésben állanak velük, parancsát, tanácsát megfogadják. Egyike a leg-hatalmasabb családfejeknek, az olasz király apósa, Nikita. Ő családfeji összeköttetésénél, vele rokon családfejek rokonságánál fogva utat csinált az olasz kereskedelemnek le egész az ázsiai török birodalomig. Három faktora volt az olasz akciónak: az olasz postahivatalok, iskolák s a kereskedők. Mai napig legtöbb postahivatal olasz kézben van, hiszen ismeretes, pár hónapja erőszakolt ki Itália a postánál négy újabb postahivatalnokot kell látunk. A posta egyúttal némileg kereskedelmi ügy-nökség jellegével is bír. A posta vezetője áruraktárt tart fenn, a környék kereskedői, gazdálkodói itt látják a mintákat s itt iratják meg a megrendeléseket. De sokat tesz az is, hogy miután az olasz iskolákban a keleti nyelven kívül a gyermek csupán olaszul tanul meg, szinte reá van szorítva arra, hogy olasz kereskedőkkel lépjen érintkezésbe. A postahivatalok, legtöbbnyire vérbeli albán ember, ismeri az embert s a nyelvet, reá beszéli a megrendelést, hogy forduljon Olaszországba áruért. Olcsó szállítást, kedvezményeket adhat s a megrendelő tényleg nyer is a megrendelés révén. Hogy ne soroljuk fel részletesen az árustatisztikai adatokat, így lett kizárólagos szállítója Olaszország a Balkánnak szövetáru, selyemfélék, burnusz, fez, agyag, cserép, üvegárukban, fegyvert, töltényt, ruhafélék szintén Olaszország szállít, noha Magyarország már épen szövet, agyagárukban már volt némi exportja. Ujabbban már liszt és hüvelyes terményekben is Olaszország vette át az exportban a vezető szerepet.

Természetesen a politikai helyzetre is befolyással bír ez. Albánia ma már egy kis Olaszország, hol olaszul mindenki beszél, annyira, hogy a monarchia által fenntartott iskolákban is olaszul tanítanak, olaszul tanítják a német nyelvet, perze a magyar utópiának is neveléses volna. Az olasz kereskedők rajonként vonulnak be a Balkánra s bizony Szófiában is már tekintélyes számú olasz él. Mutatja a macedóniai példa, hol a nagyhatalmak az olasz zsendárság létesítésével elismerték Olaszország nagy balkáni befolyását.

Olaszország célja Albánia s Montenegró olasz gyarmattá tétele s innét óhajják intézni az egész Balkán kihasználását gazdaságilag. Montenegró kikötője lehetővé teszi, hogy a „Puglia” társaság állandó összeköttetést tartson fel s Albániának tényleges anektálása immár csak formáság lesz.

A nagy német propaganda ugyszólván a Monarchia útjain vonult be a Balkánra. Eltekintve attól, hogy Románia maga a német származású nemzeti király alatt magába szivta a német velleitásokat, Németországnak hí uttörője volt a Balkánon a monarchia. Ami osztrák és magyar kereskedő bekerült a Balkánra, az mind a német ipartermékek bevezetője volt. Maga a német nyelv is okozta ezt. Bevezette a monarchia a német nyelvet s kapcsolót tésített a Balkán s a német ipar között. Maga a német császár személyes szimpatiákat óhajtott ébreszteni lenn török földön, megszerezte magának Korfu jegyében az Achilleont, Görögországnak német kölcsönt adott, Szerbiában német ügynőket helyeztetett el s Budapesten német gyárak képviselői telepedtek le, egyenesen a balkán-német export céljából. A nagy német ipar azonnal megölte a kicsiny magyar exportot s együtt halad az osztrák exporttal. A legutolsó időkből a politikai viharok igen megviselték a német rokonszenvet, gyűlölt a német s osztrák vér, de ez nem változtat azon, hogy a német kereskedő öntudatosan ne vigye lépésről-lépésre előre ipara érdekeit.

A monarchia előtt három út volt nyitva: Albánia, Bosznia s az Alduna. Albániát ki kell zárunk ma már, beszélni sem érdemes róla. Csupán megemlítjük, hogy a magyar árúkat egy trieszti osztrák cég exportálta. Megölte rövidesen. Bosznián át, ez volt Ferenc Józsefnek eszméje, a monarchia a monarchiabeli horvátokkal operálhatott volna. Faji összetartozás nélkül nem haladhat előre idegen nemzet a Balkánon. Ami Olaszországnak az Albán volt, az lehetett volna nekünk a horvát. A számítás reális volt teljesen s ha a magyar kormány annak idején belátja ezt s reá fekszik gazdaságilag a horvátok útján, Bosznián keresztül a Balkánra, ma már Bosznia, a Szandzsák s a távolabbi Kelet be lenne hálózva a magyar gyárak termékeivel. De ez sem történt meg. Jött a horvát válság, árúinkat bojkottálták, a horvátok s ma már a Dráva a magyar ipar határa.

Igy vagyunk Szerbiával is, az Al-Duna útján. A politikai helyzet elzárja a kereskedő útját, ha ugyan kereskedő gondolna is reá. Export, import cégeknek főképp a trieszti, hamburgi cégeknek, kizárólag „átmenő” kereskedelmet üznek s teljesen megelégednek az állami szubvencióval, holmi politikai cél szemük előtt nem lebeg.

A jövő kell megoldja e kérdést. A magyar iparnak természetesen a Kelet felé kell gravitálnia két uton is: Szerbia, Románia az egyik út, Horvátország, Bosznia a másik.

A ma politikai kavardása csupán a ma kérdése. Kereskedelmünk biztosítája a politikai befolyást, de ha politikailag elveszítjük a ma hozzánk

tartozó Keletet, kereskedelmünk részére is elveszti az. Történelmi mult, földrajzi helyzet követeli, hogy ne veszítsünk ott, hol a multban a jövőért annyit veszített ez az ország.

Nagy megoldandó kérdéseink legnagyobbika reánk a Kelet kérdése s ma midőn még alig aludtak ki Macedonia felé a lángban égő országok forradalmi lángnyelvei — azoknak pirosító fénye ne jelentsen közelgő vihart, de egy jobb jövő hajnalát. Ex oriente lux.

A bolgár fejedelem

— és Máhr Nándor. —

Murányi gróf itt van Budapesten. Nem csináltak neki nagy cécót, hiszen idehaza van. A spanyolnak már jobban kirukkolnak.

Pedig a bolgár közelebb van hozzánk. Itt él, itt vannak birtokai. Egyszerű fejedelem. Ezért fogadják olyan savanyuan s ezért gunyolódnak a lapok rajta. Nincs valami igazuk a Habsburgoknak, amikor ritkán jönnek közénk? Mikszáth írja valahol, hogy itt eszik meg a legtöbb nagy embert, Magyarország.

A bolgár fejedelem Máhr Nándort fogadta. A volt milliomost, egykori s talán mai barátját.

— Hogy vagy? — kérdezte tőle a fejedelem.

— Tönkrementem, — válaszolt Máhr. — Rendelkezésemre állok, — szölt Ferdinánd előzekényen.

— Köszönöm, fenség, de nekem munka kell, nem pénz.

— Azt nem tudok adni, — szölt Ferdinánd, — de ha szükséged lesz valamire, fordulj hozzám. Rendelkezésemre állok. Azért jó barátok maradunk. Feleséged hogy van?

Máhr intett.

— Eltűnt, mint a pénzem.

— Szervusz, — szölt a fejedelem s kezet fogott Máhrnal, a kabaré előadóval.

Soha

A szociálista-párthban duló válságról regél egyik lap, egy derekában letört fiatal szakiró esetével kapcsolatosan. A választójog előestéjén a szociáldemokrata-párt tanult elemeit bösztíti a munkások ellen.

A nagytöke tehát szeretné, ha a polgárság intelligensebb elemei összekapnának a munkásokkal, hogy haáshassanak a gazdáknak. Megmagyarázzuk a kérdést.

A szociáldemokrata-párt — mint látjuk — egy idő óta igyekszik felszabadítani magát az ugynevezett „intellektuellek” izgatása alól. Ez a vezető tábor mindig elenyésző kisebbség volt a nagy tömeghez képest, ennél fogva diktatúrát szült. Természetes, hogy a tömeget vezette — néha az orránál fogva, néha oda, ahol aztán kátyuba jutott a párt. A szociálistákhoz mindenféle elem csatlakozott az utóbbi időben: stréber ügyvéd, szélhámos szociológus, szájas jogász, munkakerülő hivatalnok, akik természetesen vörösebbek voltak a vöröseknek s ug-rasztották a pártot a polgárság ellen, hogy ilymódon emelkedhessenek a vörös szá-jaskodások révén, holott a töke és a nagybirtok az ellensége csak a munkásságnak. De ezek az elemek mindig s mindenütt megbizhatatlanok voltak és lesznek. Amint egy kis anyagi előny kínálkozik a számukra, otthagyják a félrevezetett, céljától eltérített munkásosztályt s le-szerelnek. Ellenben a munkás, aki a természetes felszabadulás nehéz folyamatán ment keresztül, nem megy bele kalandos kiruccanásokba, hanem megbecsüli helyzetét, a nehezen kivívottat ép úgy, mint a dolgozó polgárság s tovább javítja megélhetési viszonyait s nem mint a henyé töke és az agrárizmus. Igen, ha úgy tetszik, fél, hogy vissza kell menni a kaptafához, a pincébe. De ez jogosabb, mint eladni a pártot s behúzódni szinezurákba vagy egy darabig „én is szociálista vagyok” jelszóval hitegetni a pártot s aztán meg-

LÓWY JÓZSEF Sirkóraktárában 10 K-tól feljebb remek kivitelű sirkövek rendkívüli nagy választékban kaphatók. Budapest, II., Fő-utca 88. sz. (Pálffy-tér mellett) saját házában.

Minden a szakmába vago munkát, tem-től javítások vé-sék és aranyozások jutányosan és lelki-ismeretesen készü-
nek.

csinálni a sztrájkot, mint Sztérényi tette. A polgárság szívesebben látja, ha a munkásság vezeti az ő saját sorsát, intézi a saját ügyeit, mint hogy gyenge jellemű „mitläufer”-ek használják fel önző céljaikra az ugyanis gyenge munkásság erejét s nekivadását a polgárságnak unos-untalan. Van némi merevség a pártban, ez való és jó, azt mutatja, hogy kemény, még nem puhult meg. De hogy az „intelligencia” valaha (Pikler Gyulát kivéve) a munkásság vezetését átvegye, erre egy a szava egy a munkásságnak, mint a felülről elnyomott polgárságnak:

— Soha! Soha!

Egy budapesti gyáralapítás története

Fizet: a Nagyharang. A kávéházi doktor.

A rendőrségen feljelentést tett Weisz M. H. és fia cég (VI., Révai-utca 4.) a Rosenthal és Erlich-féle csengőgyár ellen. A feljelentés: hitelezési csalás miatt történt. A vizsgálatot Török fogalmazó teljesíti.

Ez a cég eleinte a VII., Külsőkerepesi-utca 48. szám alatt működött ilyen címen: Első magyar csengőgyár Rosenthal és Erlich. Alapították 1847-ben. Itt semmi baj sem volt.

A cég később átköltözött a VII., Dohány-utca 57. szám alá, ahol ma is van. A cég azóta egy névvel bővült. Fränkel Edével, aki a pénztárosa a vállalatnak.

Amióta a Dohány-utcában van a csengőgyár (egy műhely, három munkással), időközönként hirdetések jelentek meg a Pesti Hirlapban, amelyekben egy társat kerestek a gyárhoz, a Rosenthal és Erlich cég. A jelentkezőket azonban nem Rosenthal fogadta, aki már rég meghalt, sem Erlich, aki öreg ember, s csak cégvezető, hanem Engel Vilmos, aki se nem gyáros, se nem tőkepénzes, hanem üres óráiban biztosító ügynök s mint dr. Engel Vilmos ügyvédjelölt szerepel. A címjegyzékben „magánhivatalnok”-nak jelenti magát s igen szívesen ül Sajó kapitány asztalához, nagy bőrtáskájával. A pincérek „ügyvéd ur”-nak szólítják. A táskában biztosítási iratok hevernek. Ő intézi a gyár ügyeit, vezeti az „üzemet”, gyárhelyiséget bérel, amiből per is keletkezett. A lakás és gyárhelyiséghöz liftet kívánt, a tulajdonos megcsináltatta. A liftetől provizióslevelet kapott Engel Vilmos. A lakást ellenben nem vette át, de beperelte a liftet a provizióért. Ügyvédje volt Dóri István dr. A liftes kiegyezett s fizetett, mint a köles. Ilyen proviziós ügye volt a szikvizesséssel is, ahol három helyről egyszerre vett fel provizióslevelet. Ügyes ember. Megnyerte a pert.

Legutóbb Kis Mór (I. Akácfa-utca) jelentkezett társnak 8000 koronával. Kis Mór, akinek Újpesten volt az üzlete, azt hitte, hogy ez jó lesz neki. A hirdetésre felkereste Engel Vilmos ügynököt, aki úgy fogadta, mint a róka a kakasokat. Biztosította, hogy boldoggá teszi, ha társ lesz.

Kis nem kérdezősködött, mert, mint írja, akkor megmentette volna a pénzét, hanem hitt a mézes-mázos Engelnek, aki azt is mondta, hogy ő Kossuth Ferencsel, Sztérényi Józseffel a legjobb barátságban áll s azonnal kieszközli a tizezer korona szubvenciót a gyárnak, gépeket a kormánytól. Így vitte bele Kis, hogy társ lett. Kis kiváltotta a felszerelést, az állami segélygépeket (nagyyszerű lehetett a gyár — gépek nélkül), mert zálogban voltak. Engel «doktor» most azt hozta elő, hogy be kell szerezni a «hozzávaló» dolgokat s e célra Kis-től 500 koronát vett át. A pénz elment, a beszerzett dolgok számláit

pedig Kishez vitték. Majd újabb machlajkát kezdett a «doktor ur». Nyomatványokat csináltatott, angol, francia reklámokat, piros, kék színekben, hogy csak úgy kápráztott a Kis Mór szeme — a költségektől. Jött a tüzbiztosítás s a «doktor ur» szedte a közvetítési provizórt. Kis Mór életre, Erlich Mór halálra, be a családot, a Newyork kávéházat, a Dohány-utcaát. Kis szabódott, de Engel «doktor» fenyegetőzött. Hát megadta magát sorsának. Így mulattak a Kis pénzen.

Mikor aztán a csengőgyártáshoz kellett volna kezdeni, a befektetett pénze Kis Mór-nak már eluszott. Kis Mór szemrehányást tett Engel «dr.»-nak, aki azt ígérte, hogy ezzel a pénzzel urasan lehet a gyárat vezetni. Engel így felelt: «Van a maga apjának pénze, kérjen tőle.» Kis Mór ezt válaszolta: «Az én apám nem ad.» Engel «dr.» replikája ez volt: «Meg kell ölni az olyan apát, aki nem ad.» A kis hamis pályázott a Kis Mór apjának a pénzére is.

Kis Mór-nak ekkor felnyitotta a szeme, látta, hogy csávába került. Hirdette ő a gyárat, csakhogy szabaduljon. Így ment bele a mostani «Társ» Fraenkel Ede s átvette a «gyárat». (Értsd: egy udvari szoba s három ember). Ekkor előállt Engel Vilmos, az orfeumok ismert «Vilj»-je, hogy beleegyeznek a gyár átadásába az esetben, ha az eddigi «vesztésegeket» Kis megtéríti. Kis, aki mindenáron szabadulni akart, kifizette a veszteségeket. A mikor Fraenkel a 8000 koronát, amit befektetett, Kisnek megfizette, Engel «dr.» az asztalról sunyikkal még 300 koronát elvett azért, hogy ez az «ő» beleegyezésért jár. (Később kitűnik, hogy mi volt ő a gyárban. Semmi.) Ezzel Kis Mór kiszabadult a kelepceből s helyébe jött Fraenkel. Közben nagyban hirdették, hogy társat keresnek, de Kis Mór ellenhirdetést tett közbe, hogy ő hozzá forduljanak információért. Fordultak is vagy nyolcan, köztük Spitz J. takarmány üzlet tulajdonos, s a felvilágosítás után, hogy ez egy polipvállalat, visszaléptek.

A gyár rendelte a fémet Weisz M. H. és Fia cégnél. Részint Engel «Vili», részint Erlich Mór.

Aki társnak akar belépni, az Engel «dr.»-hoz fordul. Ez közvetíti az ügyet provizióért. Mikor ki akar szabadulni a «társ», ismét előáll a «doktor ur», s «kiengedi» az áldozatot, de csak jó pénzért. A beszerzésekből is proviziót huz.

Mikor aztán fizetni kell, ez sül ki: Engel «dr.» a gyárban semmi. Kuzén. Mac (Mahon). Erlich semmi. Üzletvezető. Fraenkel semmi. Társ. A cégtulajdonos: egy asszony: Pollák Gyuláné (lakik VII., Aréna-ut 72.). Beszéli vele, ha tudsz. Máskor nincs, nem él. Csak, ha fizetni kell. Ekkor eltűnik a biztosító, viszont, ellentbiztosító köpcös Engel, elpárolog. A járdát méri s — mint Halász Lajos képviselő tréfásan mondja — azt is elakarja adni. Jön egy asszony, akiről eddig szó se volt s aki nem fizet. Nincs.

Weisz M. H. és Fia miután pénzt nem kapott, szembenéz ezzel a «gyárral» s tudni akarja a valót. Ezért feljelentette őket. A kihallgatás során azt vallották, hogy a gépek nem az övék, hanem a Kis Móréi, aki árverésen vette meg. Kis Mór erre kijelentette, hogy ebből egy szó se igaz.

Igy fest egy budapesti «gyár» svindlije.

A mulató Budapest

A magyar artistáknak magyar lapjuk van. Izlésesen kiállított, jól szerkesztett lap. A romlott német orfeumot — hála Biró Lajosnak, az írónak — sikerült kikergetni. A német artista lapokat ez a Mulató Budapest tul fogja szárnyalni, mert magyar, mert izléses, s mert az artistáké. Szerkeszti: Sallai Viktor helyesen, okosan, céltudatosan. Főmunkatársa Márkus Alfréd, a Royal ötletgazdag karmestere.

A mi keserveink

III.

Kiadóink: Erdész Zsigmond (tisztos kor, embonpoint, szorgalom, cvikker és jó szív) a minap egy vidéki zsidót hozott. A vidékiek ajkán panaszt, kezében egy irás volt. A panaszt arról szólott, hogy bizonyos Szirmai Gyula szerkesztő nem váltotta be ígését s nem közölte lapjában a vidéki ember arcképét. Pedig fizetett érte kemény 20 koronákat.

Az irás bizonyította, hogy Szirmai Gyula felvett husz koronát, amelyért az én vidéki zsidóm arcképét egész éven át tartozik az élet-rajzzal együtt közölni. A klisé — (az arckép öntvényét) — ráadásul odaadja a vidékieknek, aki azóta se Szirmai, se a lapot nem látta. Panaszt tesz, írjuk ki, hogy őt becsapta a szerkesztő ur.

Megnéztem a nyugtát. Felül volt a lap címe: Budapesti Látogatók Lapja. Alatta németül: Fremdenblatt. Még alább franciául: Gazette des Étrangers. Felelős szerkesztő: Szirmai Gyula, főszerkesztő: O'Donnell gróf. „A lap ó cs. és kir. fensége Ferenc Ferdinánd főherceg és Hohenberg Zsófia főhercegnő által több ízben kitüntetve”. Alatta a nyugta s aláírás.

Kerestem a lapot a címmutatóban. Nem találtam. A szerkesztő nevét is kutattam. Az se volt a címárban. Megtudtam, hogy Szirmai — Sudy-nak hívják. Így ráakadtam a lakására.

Külvárosi, sárgára meszelt ház, első emeletén a korlátot dróthuzal helyettesíti. Nyomor és piszok mindenfelé. Előszoba, mosás, gőzök. Benyitok egy szobába. Rendetlen délután is, sok ágynemű, sokan hálhatnak ott. Óreg, ránc-arcu asszony ijedten vizsgál.

— Sudy urat keresem.

A nyaka reszketni kezd, a keze rángatózik. Hangja csuklik, mikor felel:

— A fiam, a fiam nincs itthon... holnap... milyen ügyben...

Mindent értek. Ennek az embernek anyja van.

— Ne tessék félni. Nem vagyok detektív. Már nincs szükségem a fiára. Isten áldja, néni.

Elmentem. Ez a fiam, — fiam, — a hiúságra utazik s ha akad elég ember, hát ki is adja a lapot. Eleinte akadt. Az üzlet ment. Ma nem akad. Pedig egy városban csak egy embert fog. Így se akad. S most mi bántuk, mert a bakarász-szarvasi regáléből arcképe nem jelent meg? Jól van ez így. Egy öreg asszony él még egy pár napig.

A kávéházban nehéz szívvel gondolkozom az eseten. S kezembe veszem a „Hét” című lapot. Elöl, ott, ahol régen ez állt: „Tartalom”, most hirdeti: Katzer, a szücs, a Kristályforrás, a pálinkás, a savanyuvíz, a keserűvíz. Ez tehát kiadó. Bérbeadó. Aki fizet, az odanyomathatja a nevét, a purgóját, a jódját, a kötőszert. Három szót is, hogy óvd a feleséged. Bolt, üzlet. Furcsa, de hasznos. Mellette arcképek. A hírességek: Sajó és Lux, László Rózsi, a lovárnő, az elefántnő, az orfeumnő, a tudja az isten, milyen nő. Aztán a bankár, a bankár fia, a bankár apja, a bankár és testvére, a bankár szeretője. Megint: a grófné, a báróné, a bankárné. Időszakonként, hogy a látszat is megmaradjon s a kecske is jóllakjék, egy-egy író. Karácsonykor pedig a Krisztus. (Ingyen örzik a koporsóját.) Ha keresed a nyitját, hátul megtalálod. A „Közgazdasági rovat”-ot e jeles közgazdasági lapban. Ott hirdeti Kornfeld papa (sokáig éljen, mi is kívánjuk), Lánzy Leó (mi is szeretjük), Hüvös József (szeretjük, szeretjük), Jellinek Henrik (a szívünk az övé), a Beck-ek, Ullmann-ok (nekünk is kedvesek) bankjai. Wahrmann René kölcsön ad a költőnek, Königswarter Hermann báró is ad, Kornfeld Zsigmond se utasítja el a költőt. A Nemzet is ad. Hol a Nemzet arcképe?

Felemelem ezt a nehéz ceruzát, amelyvel hadakozom, ütök, vágok, amely nehéz és fegyver. Amely egyszer engem is megöl. Felemelem Szirmai-Sudy Gyulára. Most agyonütöm. Nem. Rákiáltak:

— Nem takarodol onnan, te kis féreg. Hogy mered szurtos kezeiddel azt a gyümölcsfát rázogatni, te vásott, istentelen féreg, amelynek ágain ül az ősz dalnok, az ünneplő, aki Petőfit, Vajdát mélyen sajnálhatja, mert szoborra írtak. — Oh! az „ősz” dalnok.

MINDENKI,

aki olcsón, jó ruhát akar vásárolni, ajánlatos tudni, hogy divatszertű, jó szabású és kitűnő kivitelű férfiu- és gyermekruhák a legjobb körökben elismert

KELLER B LIPÓT UTODA

HELLER JAKAB

férfiszabó-mester, Budapest, VII., Rákóczi-ut 13. sz. a.

lévő férfi ruha-üzletében kaphatók.

UGYANITT

angol és francia, valamint belföldi divatszövetekben dus választék

Külön mértékostály.

Az új ipartörvény.

Egy óriási munka, melyet a legteljesebb jóakarattal vezérelte egy készített és amely dacára ennek, a lehető legrosszabbul sikerült. Nagy hibája a tervezetnek, hogy hivatalban készült, minták után, nem véve számba az iparosság évtizedes panaszait, kérelmeit. Általános nagy vonásban a fő hiba az, hogy újabb nagy terheket ró az iparosokra s ezekkel szemben nem biztosít nekik semmit sem. Nem alkalmazkodik a tervezet a speciális magyar viszonyokhoz és a külföldi ipartörvényekből sem a legjobb részeket vette át, hanem az üres, semmi értékkel nem bíró szóhalmazokat. A közel 1000 §-ból álló tervezet nagy része nem más, mint írott malaszt, mely ha törvényvé válnék is, nagy részében nem lesz végrehajtható. Érdekes az egész törvényben végigfutó szocialis tendencia, amely az összes terheknek az iparos, azaz munkaadó nyakába zúdítása mellett, elejétől-végig folyton és mindenben kedvez a munkásoknak. Dacára ennek, a munkások túlzélen legjobban a tervezet ellen. Azonban ennek lát-szólagos voltáról mindenki meg van győződve. Nem akarjuk részleteiben bírálást tárgyává tenni a javaslatot, csak nagyobb hiányait akarjuk főlemlíteni. Ma is már közel két évtized óta panaszkodnak az iparosok folyton a kontárok ellen, de azért a jelen tervezet nem segít ezen a bajon, még csak kísérletet sem tesz a kontárok megrendszabályozására. Elrendeli a mestervizsgákat, de nem teszi ezt mindenkire kötelezővé, aki nem teszi le a vizsgát, az mint iparos — és nem mester — vigan üzhet bármely iparágat, csak inast nem tarthat. Szerencsétlen rendelkezés. Nálunk a közönség nem fogja sohasem nézni, hogy akinél vásárol, vagy megrendel valamit iparos, vagy mester-e. Mánálunk nincs olyan erős polgári önértéssel bíró középosztály, amely képes lenne e két szó között különbséget tenni. Az iparos bizonyosan pénzzel, tőkével bíró kontár lesz, aki cifra reklámmal és ügynökökkel fog dolgozni s elhalászta az önértékes mesteri címmel rendelkező szakképzett munkaadók elöl a megrendeléseket. Németországban, ahonnan kölcsönkérte Sztérenyi tervezetének ezen rendelkezését, bizony csak nyomorog, tengődik a mestervizsgát le nem tett munkaadó. Megjegyzendő, hogy ott nem is törvény teszi ezt kötelezővé, hanem az egyes ipartestületek saját hatáskörükben tartanak mestert-képző tanfolyamokat s csak az azt elvégzett munkaadót tekintik a közönség igazi, megbízható iparosnak. Nagy hiánya még a tervezetnek, hogy nem intézkedik az iparos munkadíjáról. Ma, ha az épített vagy megrendelő nem akar fizetni, kénytelen az iparos egy évekig tartó pört indítani, amelynek végeredményeként az ügyvédek eszik meg az iparos munkájának hasznát.

Ezen az állapotokon változtatni kell! A majdnem 1000 § között helyett található volna még néhány ezt alaposan megjavító szakaszocska is. Teljesen lehetetlen a munkáskamaráknak olyan alakban való létesítése, aminőt a tervezet céloz. Most a munkások szakszervezeteikben évi 40—100 korona tagdíjat fizetnek, a munkáskamarák fenntartási költségeit azonban az állam, vagyis az összes adózó polgárok viselnék. Szóval ismét álhumanizmus. Ha a munkásságnak szüksége van kamarákra, állítsa föl azt maga, tartsa föl a saját erejéből, de ugyanakkor, midőn politikai célokra az egyes munkások képesek 40—100 koronát áldozni, hozza meg ezt az áldozatot gazdasági érdekeiket védő és előmozdító munkáskamarák részére is. Szerencsétlen a tervezetnek a sztrájkokra és az ipari bíráskodásokra vonatkozó része is. A dolog érdeméhez való hozzájárulást teljesen lehetlenné teszi azon körülmény, hogy a tervezet-hoz nem adott a kormány semmiféle magyarázatot, indokolást vagy statisztikai adatokat. Ugy, hogy a kik ma hozzászólnak is a tervezet-hoz, azok csak a sötétben ugrálnak, de semmi pozitív dolgot nem tudnak, mert nem is lehetett még senkinek eddig elegendő ideje az összes szakaszokat alaposan áttanulmányozni. Az új ipartörvényre szükség van, de azt a sok sallangot, amit most hozzáragasztott a kormány, nem lehet ilyen hübele Balázs módjára letárgyalni. Azt hisszük, hogy jelenleg elegendő lenne, ha az ipartestület, iparendélyezés, szóval az

általános érdektől részeket iktatnák most törvénybe, a többi pedig alaposabb tanulmányok tárgyává téve jobban előkészítve később terjesztenék elő. Ez a törvény évtizedekre szól, nem szabad tehát úgy agyonütni vele hazánk iparát, mint az 1884-kivel tették. Kiváncsiak vagyunk, mikor kezdik meg már az anketet és arra is, hogy a kis- és középiparosok minő arányban fognak azon részt vehetni?

(z.)

Anarkisták Budapesten Veszedelemben a spanyol király élete

XIII. Alfonz spanyol király és a felesége — mint ismeretes — most csütörtökön Budapestre érkeznek királyunk látogatására. Ez a látogatás — minden egyébtől eltekintve — a rendőrségre ró igen nagy terheket. A spanyol királyt ugyanis valóságos földzúdító anarkisták és nem túlzás az az állítás, hogy a spanyol király élete még az orosz cárnál is nagyobb veszedelemben forog. Kétszer próbálkoztak már meg az anarkisták azzal, hogy eltegyék láb alul a nekik annyira gyűlöletes uralkodót, de — nem rajtuk mult bár — mindkét alkalommal kudarcot vallott a merényletük. Az első merénylet akkor történt, mikor az ifjú spanyol király bevonult feleségével — esküvője napján — Madridba. Az egyik ház második emeletéről egy virág csokorba rejtett bombát dobtak a királyi párt vivő kocsira fel, de a bomba csak akkor ért a földre, mikor már a kocsijól elhaladt s így felrobbanásakor a királyt nem sebesítette meg, de kísérőire tartozó négy embert megölt. A második gyilkossági kísérletet Párisban való látogatása alkalmával követték el, de csodálatos módon akkor is megmenekült.

Most, hogy a spanyol király Budapestre érkezik, ismét alkalmat keresnek az anarkisták, hogy meggyilkolják Alfonzot. Az utóbbi napokban mind gyakrabban érkeznek Budapestre gyanus idegenek, a kiket a rendőrség megfigyel. Uri és munkásnézésű emberek, valamint nők is, a kikről igen könnyen feltehető, hogy nem egészen tiszta czél hozta őket a magyar fővárosba, érkeznek a különféle szállító eszközökön és a rendőrségnek már eddig is sikerült megállapítani, hogy azoknak egy része tényleg a külföldi anarkisták által való. Németország területéről legutóbb tizenhat anarkistát utasítottak ki, ezeknek nevei: Triboliton Tódor, Giovanelli Nello, Grovan Antonio, Peters Miklós, Hendricus Miklós, Onstein Miklós, Geritsen Hermanits, Asr Har San Hendrick, Hermens Kornélius Vilmos, Burgerhof Miklós, Rijewigh G. Kornélius, Seimandl Guiseppe, Ziegler Ferenc, Roveli Rovertino és Katz Abraham József. Nagy a valószínűség, hogy az egész kiutasított társaság Magyarországra jön és és hogy itt kísérletet tesznek terveik megvalósítására. Ez annál is inkább valószínű, mert ezek közül három már is a fővárosban van és a rendőrség — bár álnév alatt vannak itt — erősen figyelteti őket.

Szombaton délután érkezett Bécs felől egy elegánsan öltözött ur egy hölgy társaságában, — a kik — pályaudvarról eltávozva egyik legelőkelőbb szállodába hajtottak és ott vettek ki lakást. Még ugyanazon napon, este 11 órakor találkoztak az illeték egy a hetedik kerületben levő vendéglőben nyolc más uriasan öltözött férfivel s a társaság hosszú ideig volt együtt, majd egyenként eltávoztak. A rendőrségnek csak későbbben jutott tudomására a dolog, úgy, hogy az ottlevők neveit és kilétét eddig megállapítani nem tudták, a szállodában lakó ur és hölgy pedig vasárnap reggel elhajtottak a szállóból és azóta nem is mentek vissza. Podgyászuk között a rendőrség több olyan dolgot talált, a mely kétségtelessé teszi, hogy anarkisták az illetők, sőt a nő nevét is sikerült megállapítani és ez nem más mint: Paola Meglichio, ismert olasz anarkistánő. A rendőrség nagyon erőlyesen nyomoz ebben az ügyben az összes budapesti detektívek, nemkülönben a külföldről érkezett több detektív is szorgalmasan kutat az anarkisták után.

A rendőrséghez naponként több és több híradás érkezik anarkista mozgalmakról, titkos ülésekről és a nyomozás sok olyan dolgot derített már ki, a miből méltán lehet következtetni, hogy Budapest egy nagyobb anarkista merényletnek lesz színhelye a közel jövőben.

Itt említjük meg, hogy a külföldről is sorra érkeznek anarkistákról szóló hírek, a melyek mind a spanyol király élete ellen elkövetni szándékolt merényletekről adnak számot. Legutóbb Bordeauxból érkezett egy távirat, a mely így hangzik: A biarritzi rendőrbiztos Pauban letartóztatott egy Camatraga Fernando nevű spanyol embert, a ki királygyilkosságra való izgatással van vádolva. Camatraga egy asszonyt rá akart bírni, hogy lépjen be az anarkisták szövetségébe s hogy Alfonz királyt a jövő szombaton, a mikor Biarritzon ke-

resztül fog utazni, gyilkolja meg. Camatragát, a kinél revolvert és tört találták, Bayonnebe szállították. Valószínűleg még több embert is le fognak tartóztatni.

— Dolgozik a bieska. Benocár Gusztáv napszámot ma éjjel a Ferenc-utcában egy 8—10 tagból álló társaság megtámadta, megszurkálták őt több helyen s azután elmenekültek. A tettesek közül azonban a rendőrség régyet elfogott és elszállították őket a IX. kerületi kapitányságra. Az eljárást megindították ellenük. Benocsaít a lakásán ápolják.

— Bevert kávéházi ablak. Vasárnap a kora reggeli órákban beverték a „Fiume“ kávéház egyik nagy üvegtábláját. A rendőrség keresi az elmenekült tettest.

— Márkus Miksa udvari tanácsos. A hivatalos lap pénteken közli Márkus Miksának, a Magyar Hírlap főszerkesztőjének és tulajdonosának udvari tanácsossá váló kinevezését. Nem csak a zsurnalisztikában keltett ez a híresztelés örömet, de a magyar közéletben is, ahol Márkus Miksa évek óta igen tevékeny és előkelő szerepet visz.

Budapesti versenyek

Harmadik nap. Vasárnap, szeptember 27.

I. Futam: 1. Old-Coin, 2. Ezres, 3. Lolo Tot: 10:36, 40:58, 52, 60.

II. Futam: 1. Welfer, 2. Gracieuse, 3. Academie Tot: 10:46, 40:108, 72.

III. Futam: 1. Armada, 2. Kacér, 3. Dinom-Dánom Tot: 10:64, 40:104, 212, 272.

IV. Futam: 1. Isnardie, 2. Lady Cornelle, 3. Pan. Tot: 10:180, 40:212, 98, 570.

V. Futam: 1. Livtsu, 2. Iliade, 3. Palotás és Paula. Tot: 10:64, 40:130, 110.

VI. Futam: 1. Juvenal, 2. Györgyike, 3. Becskereki. Tot: 10:27, 40, 58, 60, 90.

VII. Futam: 1. Boccaccio, 2. Álnok, 3. Gamin Tot: 10:15, 40:50, 66.

A világjáró tengerész

— Utazás a föld körül. —

A bátor globetrotter, Nemes (Neumann) Ede ma befejezi földkörüli utjának vázás leírását, amely elég emberéletre. Neki nem. Új utakra indul. Igéretet tett, hogy megfigyeléseit közli a Naplóval.

III.

A következő hajóval szentet szállítottunk a balkái flottának. Ez az orosz-ipán háboru idejében volt. Itt tudtam meg a hulli eset történetét.

Az orosz hajók ugyanis rájöttek a hulli halászhajókra, amelyből világ-skandalum támadt. Az angolok fújták a tüzet s csaknem háboru lett belőle. Az orosz katonák nekünk elmondták, hogy a hulli hajókban, halászbárkákban nem halászkok ültek, hanem angol tisztek, akik azt kémelelték, hogy mily nagy az orosz flotta, hány új hajója van s milyen az ágyufelszerelésük. Az orosz hajókról ezt jól látták, hogy itt nem halászatról, hanem kémkedésről van szó. A tengerügyi hajóról azt parancsolták, hogy takarodjanak az utóól, s amikor ennek nem engedelmessétek, rájuk löttek. Kettőt a levegőbe, egyet a halászhajó kéményének. Nem sülyesztették el a hajókat. Minden hajót megállítottak s megvizsgálták, hogy nem visze-e a japánok részére valamit. Az angol hajók ezért mindig üldözték az orosz hajókat. Ezer annyira félték már ettől, hogy a suezai csatornában két tevé arab láttára készenlébe helyezkedtek. Az angol hajók vigan üzték a csempészetet, ezen jelszóval: business is business! Az üzlet — üzlet!

A Nevermore hajón Indiába mentem ezután. Port-Said elhagyásával vihar ért utól bennünket. Ez volt a legrettenetesebb utam. A vihar elvitte a mentőcsónakot, az árhocot s a kéményt. Ugy nézett ki a vihar után a Nevermore, mint egy tekenő.

Utóljára a Jupiter nevű angol hajóval Uj-Foulandba mentem. Nyolc nap rendes járás helyett hat hétig tartott az út. Észak felé mentünk Labradorig, ahol be is fagyunk. Nyolc napig éltünk a jég között, amíg kiszabadulhattunk. Megérkezve Szent-Jonesbe, átszálltam a francia kábelhajóra, a Loubet-ra s ott, mint kábelsofőr dolgoztam. New-Yorkban leszálltam a hajóról s ott maradtam két évig.

Innen egy szép karácsonyi napon Budapestre jöttem. Tele emlékekkel, vágyakkal, küzdelmekkel. Hajóm most a révben vesztegel. Ha jó a kedvező szél, kifeszitem a vitorlákat és újból elmegyek. Ady Endrével tartok:

Szállani, szállani, szállani egyre,
Új, új vizekre, nagy szálló vizekre.
Szállani, szállani, szállani egyre...

— Vége. —

Dr. Hönig Izsó

Villanygyógyító- és Röntgen-Intézete.

Elektromágneses gyógyítás
magas feszültségű áram, kók lenykezelés, villamos fényfürdők és az összes egyéb villamos gyógy módokBudapest, IV., Károly-körút 24. sz., I. em. Lift.
Telefonszám 102-39.Bevált gyógymód minden idült bálnál, különösen:
Általános idegesség. Kiszívny és csusz (tubercula).
Álmatlanság. Fejfájás. Izületi és csontbajok.
Hűdés. (Paralízis). Székrekedés. Daganatok.
Gerinvelőgyulladás. (Tabes.) Anyacsere-bajok (elhízás).
Idegfájdalmak. (Ischias.) Bőr-bajok, bőrvízkelet (lupus).
Szívbetegségek. Hájhullás, kopaszág.
Veregyelmeszesedés. Szőrtelenítés nőknél az arcon.
Gyomcr-béibajok. Aranyeres oszlopok.
Rendelés d. e. 8-11-ig, d. u. 2-6-ig. Kívánatra prospektus.**Rozsnyai van der Hoshke felolvas az orvosoknak a homosexualitásról**

Jó forrásból értesülünk, hogy a „Királyi Orvos Egyesület” élénken foglalkozik a homosexualitás kérdéssel és a közel jövőben megnyitja termeit egy nagyon érdekes, világlátott embernek, aki talán ezidő szerint a legalaposabb ismerője a homosexualitásnak. Rozsnyai van der Hoshke Kálmán, dr. Hüttel Henrik előkelő fővárosi orvos egyetemi magántanár, szakosztályelnök meghívására legközelebb felolvasást fog tartani erről az izgató témáról. Tekintve, hogy Rozsnyainak több mint kétezzer különböző koru és állású ilyen emberről van feljegyzése, azonkívül hosszú éveken át tanulmányozta az idevágó szakirodalmat és több európai hírű homosexualis művészt, tudóst és államférfit személyesen ismer, felolvasása egyike lesz a legérdekesebbeknek. Szakemberek, akikkel erről a témáról beszélgetett, azt mondják, hogy Rozsnyai megfigyelései a nagy ideggyógyász Kraft Ebíngét is felül mulják.

Mindenesetre olyan kérdés a homosexualitás, amely sokakat kellemetlenül érint ugyan, de a melylyel foglalkozni és terjedésének gátat vetni egyike a társadalom legfontosabb kötelességeinek. Ezt követeljük az örület kezdetén álló Kragujevics Spácók érdekében.

Emberbaráti intézményeink**A szegény gyermekágyasnőket segélyező egyesület**

Hideg barátságosan őszi este. A hold félnékn tekint be az ablakon. Mellettem a szomszéd lakásban halk nyögés, sóhajlás: Valaki megkopogtatja a falat. Átmelegyek. Ismerem őket. Az asszony vajudik, a férje pénz után szaladgál, mert sem a bába, sem az orvos nem jön ingyen. A betegasszony vizet kér tőlem. Odaadom. A gyermekek összebujnak a sarokban a macskákkal, s félnékn tekintgetnek rám. Valami maradék ételt esznek. Borzos hajuk elárulja, hogy hiányzik a gondviselő kéz. A szoba piszkos, nedves penészszag, de itt kell lakni, mert itt megtűrük a gyermekeket.

A férj, Nagy János asztalos segéd is megérkezik, de nem hoz pénzt. Két hét óta munka és kereset nélkül van. Hozzám fordul, segítenék rajta. Mélyen belenyulok az emlékezetembe, de mentő gondolatom alig van. Egy egyesületet ismerek csak, a mely szegénysorsu szülőnőket segélyez.

Az Aréna-ut 7. szám alatt van. A címe azt mondja: „Szegénysorsu zsidó nőket segélyező egyesület”

Nagy János pedig nem zsidó, a felesége sem. De azért megpróbálom. Bemegyek. Tagbaszakadt kis köpcös zsidó ember fogad: Garaj Izidor a titkár, s bevezet az irodába, a hol még hárman ülnek: Hoffmann Lázár az egyesület elnöke, Fodor Adolf ellenőr és Kisfalvi Jakab alapító- s ismert emberbarát.

A kérésem meghallgatják, s a nap nem áldozott le még egyszer, Nagy Jánosné részére hozott a posta 20 koronát. — Másnap beszéltem Garaj Izidorral az egyesület titkárával, a ki a következőket mondotta:

— Igaz ugyan, hogy az egyesület elsősorban zsidó vallásu szegénysorsu gyermekágyas nőket segélyez, mégis erkölcsi kötelességének tartja, hogy más hitű segélyre szorult gyermekágyas nőket is segítsen. Elv az, hogy csak törvényes házasságban élő nő kaphat segélyt. Az egyesület kiadásait a befolyt tagdíjakból persely gyűjtésekből és adományokból fedezi. Tagjaink többnyire kereskedők, a kik — mint látni tetszik — a Tóra szentgyűlés imaházában is gyűjtenek e

céla. Havonta 40—50 szegény asszonyt segélyezünk. Legkisebb segély a mit az egyesület ad, tíz korona, legnagyobb huszonöt korona! E közben megkezdődött a istentisztelet s a mint elmélyedve kifelé ballagtam, halkal hangzott fel az ima: *Ma tanau auholéchu Jakob miskou-széchu Izrael.* . .

Nekünk csak az az egy nem tetszik e nemes emberbaráti működésben, hogy azt vizsgálják: törvényes-e vagy törvénytelen a terhes asszony. Ezen vátoztatni kell. Bizonyosan nem jól értik a szabályokat. (sz. gy.)

Magyar kiadók

Tolnai Simon

Hogy nevettek, de hogy nevettek a régi, kiadók, mikor a fiatal Tolnai Simon elkezdett dolgozni Budapesten. Ugy nevetett, hogy a könyvnyűk kicsordult. S ha el-el mentek a dohány-utcai könyves bolt előtt, megcsóválták fejüket. No, ilyet se láttak még. Ez a Tolnai nem rémregényeket ad ki, hanem magyar írók raktáron maradt könyveit terjeszti. Lesték mikor bukkik meg.

Tényleg különös dolgokat művelt. Összevásárolta a régi kiadóknál megvásárolt könyveket, amelyek megmaradtak, mert senki se foglalkozott a könyv igazai terjesztésével. Aztán kiadott egy lapot, a melynek címe ez volt: *Magyar Kereskedelmi Közlöny*. Ezt a lapot mindenki megrendelte, hiszen ingyen küldte. Emlékeztünk, hogy gunyáron adta az azóta hírnevesse vált de mindig magyar írók műveit, közbe-közbe egy-egy kevésbé népszerű író is elcsuszott. Úgyesen csoportosította a könyveket, a közönség kedvet kapott, vett és olvasott. A magyar kulturának ez volt az igazi hajnala. Olvastak a magyarok. Megtanultak olvasni.

Tolnai csak gyűjtötte a könyveket, mint a jó gazda a vetőmagot.

Közben maga is írt egy könyvet. „A bűvészet könyve” volt a címe, s egyszerű, érthető nyelven tárta fel a bűvészlátás titkait, csodáit, leleplezte a spirítiszták, szellemidézők csalásait. Kérlelhetetlen bizonyossággal. Ő tudta, értett hozzá. Ő maga is az volt. Ezt a könyvet tartalmán kívül az tette értékesé, hogy a nagy szellemi bajvivő: Tóth Béla írta hozzá az előszót. Ő már felismerte Tolnaiban a művelt, kulturában működő kiadót.

Egy pár évig így tett-vett Tolnai, lassan írtott egy-két könyvet magyar írókkal s el is terjesztette olcsó áron. Megindította a Tolnai Világlap-ot. Mily hangzatos cím, mondták az öregek. Tolnai hallgatott és dolgozott. Vette a magyar írók elbeszéléseit, érdekessé tette lapját, annak minden számát. Egy szép napon arra ébredtek a nyafka precieusok, hogy a nyakukra nőtt ez a kis világlap.

A sok könyvet aztán leborította. Tető alá hozta céltudatos, fáradságos, szívós munkáját. Elsőrangú írókkal — Banyai Elemér dr., Seress Imre, Mikes Lajos dr., Zilahi Kiss Béla — megíratta a Világtörténetet, amely nagy díszben jelent meg. Lapja 60.000-re felszaporodott előfizetőjének ugyszólván ingyen küldi ezt a munkát. Ezzel a munkával Tolnai a kultúra terjesztőinek élére lépett.

Ez a mű nem nagyképű, nem „tudományos”, tehát nem unalmas. A finánc, a rendőr, a borbély, a kisiparos, a kereskedő, a földműves, a polgár megérti s tudja, mit tartson a mult eseményeiről. Igazi népkönyv. A Magyar Tudományos Akadémia feladatát vette erős vállaira s el is végezte becsülettel. Más országban nemzeti ügy lenne ennek a könyvnek megjelenése. A parlamentben szóba hoznák s államilag terjesztenék e könyvet. Az Akadémia ülést tartana a megjelenés napján.

Csinálta volna ezt más kiadó! Milyen zaj lenne a piacon. Kitüntetésért kiabálnának a sajtóban és parlamentben. Kiadója grófságon alul nem is adná.

Tolnai Simon maga-magától cselekedte, amit tett. Az öreg könyvekből évek kemény munkájával egy újat készített. Tünetényes, bűvészmunka volt. Szemünkben megnő a dohány-utcai könyvkiadó alakja. Mások szaladnak a kitüntetésért, amelyeket hazug címeken kapnak. A magyar kulturának meleg, hálás elismerését, a legbecsessebbet azonban egy kiadónak odaadja a közönség: Tolnainak.

Mivé lett?

A dohánygyári munkások nagy mozgalmat indítottak, hogy bajaikon segítsenek. Gyűléseket, küldöttségeket menesztettek. Egyszerre megszűnt a mozgalom. Mivé lett?

A felelet ez:

— A mozgalom — füstbe ment.

A kaszinók

A szerencsejáték beszüntetésére irányuló akciónkra a VII. kerületi függetlenségi kör arról értesíti a Naplót, hogy ott mindennemű szerencsejáték végleg megszűnt. Öszinte elismerésünk Földiák Gyula urnak, a kör ügyvezető-elnökének.

Ugyancsak ezt a választ kaptuk az Otthon írók és hírlapírók körétől. Az Erzsébetvárosi-kör választát a jövő számban hozzuk. A Lipótvárosi kaszinó és a Józsefvárosi kör még nem választott.

I. know the Frida

Mutassanak nekünk a világon egy nemzetet s ideértjük a csunguzokat is, ahol oly szemérmetlen lenne a moral inszaniiti. Máshol meghuzódik a nekivaló sötétségben a piszok. Nálunk kifekszik a piacra s nyíltan büzlök a civilizáció kellő közepén.

O, my dear sir, igen kedves uram, mi is ismerjük a Fridát, pénzünk árán. Még nem dicsekedtünk el vele senkinek. Még ha olyan nagyszabású hely volna, mint Óbuda vagy a szercesen-utcai mulató, hagyján. De ez a hely olyan — a higiénéjét a dolgának, — mint a többi. Mégsem csodálatos, hogy újságokban olvassuk: Frida itt, Frida ott. Majd a belgrádi trónörökös barát-néjét helyezi el ott egy lap, ami hazugság és reklám, majd elíratják egyik növendékét ennek a háznak, ami szintén reklám. Örül a szöke fűrtü Frida asszony ennek.

Ebédekkel viszonzza a jóindulatot. Ingyen ebédekkel, ingyen pezsgővel, ingyen leánnyal. Azóta szerepel e közhasznú intézmény a lapok hasábjain.

Helyes! I. know the Frida. Beszéljünk róla nyíltan. Magyar-utca 52. A ruhatár s a belépés díja 2 korona. Nem kötelező semmire. A többi 20 korona. Aki kevesebbet ad, azt kinevetik. Mi van ott? Lányok vannak, tisztelt olvasók. A társadalom száműzöttjei, a perditák. Odajárnak az eltévedt emberek, akik a piacról szerzik be szükségleteiket, s nem kevésbé hasonlatosak azokhoz, akiket megvásárolnak. Selyemrongyokban járnak a nők, a bukkottak, s színházba is viszik őket. A Stefánia-uton is láthatók — szegények. Egy leány megkeres havonta 1200 koronát, amelyből 400 a sajátja, a többi átadja Frida „mamának”. A tulajdonos megkeres a leányok révén havonta 10.000, évente 120.000 koronát, öt év múlva egy milliója lesz a szorgalmas nőnek. Ennyit hord oda a sikkasztó, a csaló, a strici, a tékozló, a sok részeg s a sok boldogtalan ember, aki nem házasodhatik. A sok fiatal, művelt, szerencsétlen leánynak, akiknek vad öröm és csöndes könny az élete. Ez az „intézet” az egyellen, amelyet e szélhámos városban jól adminisztrálnak. Tovább menjünk? Megírjuk, hogy kik ülnek a japán s kik ülnek a rokokó-teremben? Kik reklámozzák e jeles helyet, mely eldugottan tűrhető lenne?

Ime, leemeltük a vállakról a ferhet, hogy tovább is reklámozzák Frida-nőt. Megtesszük mi. És most legyen vége. I. know the Frida, de ismerjük a vendégeket is. Azt is, hogy hová folynak le a csatornákon a kloáka szennyvizei.

Hagyjanak békét Fridának, mert akkor Boda hiába tisztította meg az utcákat. Hiszen már ma is protekció kell, hogy oda bejuthasson egy leány. Ha így megy, nemsokára boldog lesz az az anya, akinek leánya ezt jelenítheti:

— Mama, képzeld, bejutottam Fridához! Egy szerkesztő s két képviselő ajánlott.

Gyulay Pál és Kiss József

A nagy kritus: Gyulay Pál és egy ifju költő találkoznak. A Franklin igazgatója: König mutatta be a költőt Gyulaynak. — Valami újat hozzon ifju ur!

A költő szerényen válaszolt:

— Annyit és olyant hoztam, mint Kiss József Gyulay éktelen haragra lobbant, s kezével le gyintett:

— Ugyan, ugyan, hiszen az nem költő. S még azt mondják, hogy Gyulaynak má nem jó a szeme.

— Marton István meghalt. Lapunk mai számában adunk hírt Marton kötetének megjelenéséről. Auri levegőben alig néhány napja került ki a piacra, csütörtökön még Zebegényből irodalmi vitában írt levelet a Független Magyarországnak, s ma már meghalt. Temetése szombaton lesz.

STRASSNOFF UTÓDA

— Szébenyei József. —

Látogatást kaptunk e héten. Szébenyei Józsefnek mondotta magát látogatónk s kérdőre vonta a kiadónkat, ezt a bájos öreg urat, aki a lapot igazgatja. Hírlapírónak mondta be magát ez a különös alak. Mindjárt gyanus volt az eset. Hírlapíró és nem tudja, hogy a lap közleményeiért nem a kiadó, hanem a szerkesztő a felelős. Fellépése — egy öreg emberrel szemben — arcátlan és vakmerő volt. Inzultusról regélt, eközben gyorsan elszellett. Gyorsan. Mi utána jártunk, ki ez az ember? Rájöttünk, hogy Budapest, sőt Magyarország legismertebb szélhámosa. Látogatása szerencsétlen volt — rá nézve.

1. A neve, foglalkozása.

Kerestük előbb a lak- és címjegyzékben a Szébenyei József nevet. Nem találtuk. Ellenben a rendőrségen megtudtuk, hogy ez a név, a valódi neve: Szekulesz József, lakik (ha lakik) VII. Erzsébet-körút 15. szám alatt. Ott se találtuk. Végre megtudtuk, hogy a szélhámosok kávéházában, a Neworkban lakik, hasonló társaságban. A bejelentés szerint: hírlapíró. Ez az ember bitorolja ezt a diszes, keservesen megérdemelt címét. Soha egyetlen lapnak munkatársa nem volt.

2. Az amerikai zsebmetszés.

Az „Országos Nemzeti Szövetség”, amelynek Herceg Mihály udvari tanácsos az elnöke, Rákosi Jenő indítványára magyar lobogót küldött ki az amerikai magyaroknak. A lobogót Zseni József, Pestvármegye aljegyzője vitte ki s melléje ajánlkozott az amerikai nevelésű Szekulesz József, akit angol tolmácsként tartottak ki. Ezen a réven végigpumpolta Amerika összes magyarjait, mindenféle címen pénzt csalt ki a magyarság mámoros, megszállt hivatásból. Olyan botrány keletkezett belőle, hogy a Budapesti Hírlap kénytelen volt Szekulesz József tetteit napfényre hozni s keményen elítélni. Ezt cselekedte később a Pesti Hírlap is, amely egész bünlajstromot olvasott a szélhámos Szekulesz fejére. Erre tanuink: Rákosi Jenő, Zilahy Simon, Schmittely József, Kissolyosi Simó Ferenc hírlapírók.

3. Könyv és szélhám.

Egyideig részint a Magyar Figaró-ba írt rettenetes verseket az ifju, részint könyvet árult a vidéken. Hírlapírónak sőt íróként szerepelt mindenütt s illymódon férközött be dr. Ábrahám Dezső képviselőhöz, akit angol nyelvre akart tanítani. A pénzt, 00 koronát, fel is vette, ellenben egy órát se adott a képviselőnek. Meg is hálálta ezt a következő módon: Egy nagyváradi ügyvéd, Bartha Dezső dr. egy nagyszabású utazási könyvet akart készíttetni, amelyet a vasúti kocsikban helyeztek volna el. Az engedély megszerzéséért 10.000 koronát ígért a közbenjárónak. Szébenyei megtudván ezt egy hírlapírótól, vállalkozott rá, hogy Ábrahám Dezső képviselővel kieszközölteti az engedélyt. Azt kívánta a képviselő megbízásából, hogy Bartha Dezső közjegyzőileg kösse ki a 10.000 koronát Ábrahám részére. Amint látható, kész veszedelem lett volna ez a képviselőre, aki egész mandátumát fenyegető okiratot adott volna ismeretlenek kezébe. Bartha Dezső — a képviselőre tekintettel vonatkozott ezt kiadni, mire a nagyszabású vállalat befagyott. Most derült ki, hogy Ábrahám Dezső dr. nem is tudott az esetről, Szekulesz vele arról sohasem beszélt, ellenben kölcsönként járogatott fel a jószívű képviselőhöz, akit illymódon kompromittált s nevével hírlapírók előtt felhasználta. Az eset tanui: Bartha Dezső dr. ügyvéd (Nagyváradi), akinél az esetre vonatkozó levelek vannak, Marton István író és hírlapíró (Budapest, VI., Felsőerdősor 7.), Ábrahám Dezső dr. képviselő, (VIII., József-utca 2.). A vállalat aztán „Utazási Revü” című nyomtatványra zsugorodott, mert valaki elárulta a tervet.

4. Maurice Rosenfeldet megöli.

Ez az álnévi álhírlapíró, Szekulesz József bejárta különböző szerkesztőségekbe, mint a poloska. Illymódon felöltötte a lapokat hazug hireivel. Egy czezből: Egy amerikai újságíró talált a Newyorkban, akivel beszédebe eredt. Elkérte az amerikai névjegyet. E névjegy birtokában felment a M. H. és a B. N. szerkesztőségeibe s megírta, hogy Maurice Rosenfeld, a híres amerikai zsidó-költő meghalt. Azt hazudta, hogy az amerikai újságíró, a „Newyorki Sun” munkatársa, aki tanulmányuton van Magyarországon, kábelsürgőnyt kapott. Nagyobb bizonyosság kedvéért felmutatta a névjegyet. A hír megjelent, kapott érte 10 koronát. Másnap az amerikai lefordította a lapokat s felment a szerkesztőségekbe, hogy mi igaz a hírből. Ott azt felelték neki, hogy hiszen ő mondta az esetet. Az amerikai meghökölött ekkora komizáságon s

rögtön elutazott Magyarországból, ahol élő költőt legyilkolnak öt forintért agyalágyult versikéket pöngető szélhámosok.

Morice Rosenfeld különben októberben Budapestre érkezik. Reméljük Szekulesz Józsa fogadja a vasutnál.

5. Gonda Henrik dr. rászédése.

A „Magyar Tudósító” című félhivatalos szerkesztőjéhez, Gonda Henrik dr.-hoz feltámitott Szekulesz József, Hoitsy Pálra hivatkozva, előadta tervét. Megkerít a könyvatosnak 50 vidéki lapot tudósításra, ha minden lapról 50 koronát kap. Kossuth örülni fog ennek — mondta. Az újdonsült fiatal laptulajdonos, Gonda Henrik nem ismerte e szélhámost s elfogadta az ajánlatot. Kiszült, hogy két olyan lapot szerzett meg Gondának, amelyek közül az egyik a kecskeméti, rég megszűnt, a másik, a nagyváradi, pedig csak alakulóféliben van. Ellenben jutalékát követelte. Gonda erre megszakította a tárgyalást Szekuleszszel, amelybe majd beleveszett a reputációja.

6. Vágó Géza esete.

Az Intim-színház igazgatója, Vágó Géza művészalbumot akart kiadni. Látta, hogy Szekulesz nyomorog, munkát adott neki. Gyűjtse össze a színészek, artisták arcképeit, vegye fel a hirdetések s gyűjtőn előfizetőket. Kap per centet. Szekulesz előleget kért. Vágó adott. Két nap múlva, mint a vállalat megbízottja jelentkezett Szekulesz Vágónál s vele a szerkesztővel akarta aláírni a gyűjtőívet. Vágó megdöbbsent a kijátszáson. Szekulesz nevetett. Neki csak előlegre volt szüksége. Otthagya a dolgot, mint eb a szalmát.

7. Lengyel Menyhért.

E kiváló színműrő Oloszországból hazajövet, ideges lett. Szanatóriumba ment. A végzet összehozta Szekuleszszel, aki kölcsönt kért tőle. Keveset adott. Erre elhíresztelte a Hálás utókor előadása előtt, hogy Lengyel Menyhért megörült. A Nemzeti Színháznál a darabot le akarták venni műsorról, Lengyel Menyhért szülei Kassáról kétségbeesetten sürgönyöztek, hogy mi van a fíjjokkal? Ekkor érkezett meg Lengyel Margitligetről, ahol üdült. A stikli, a gaz rágalom elpárolgott. Szekulesz ellenben kölcsönként Lengyeltől 10 koronát. Kapott kettőt.

8. Angol lap tudósító.

Azt híresztelte Szekulesz, hogy ő angol lap tudósító. A Daily Express-t tudósítja. Ebben bizakodva egy bányatulajdonos megbízta, hogy reklámozza a bányáit Angliában. Kap érte 50 koronát. Szekulesz így segített magán: megírt egy angol reklámot, elment a Miksa-utca 17. szám alatti nyomdába, a szöveget kiszedette, s hátul a Timesből odaszedett hirdetésekkel kinyomatva 25 példányban átadta a bányatulajdonosnak, mintha megjelent volna egy angol lapban. A nyomást a nyomdász és művezetője igazolják. Így „tudósította” az angol lapokat Szekulesz.

9. A hazaáruló.

Tavaly télen Szekulesznek befagyott a szélhám. Egyszer a Magyar Hírlapot, másszor a Népszavát nevezte meg miködési helyéül. De ez keveset hozott a konyhára. Valamire készült. El is árulta Vántus Károlynak, a szociáldemokratapárt titkárnak. „Egy nagy ur nagy gazságot kíván tőlem, de 100 forintot kapok havonta.” Erre rájött az angol lapokban Scotus Vior alnév alatt (mindig álnéven dolgozik) hazatérő, piszkolódó, alias cikksorozat. A Magyarországot kikutatta a szerzőt s leleplezte, Szekulesz, ismét Szekulesz volt. Fenyegetőzött a patkány, hogy így, hogy úgy. Nem tett semmit. De mégis.

10. Wilde mögé bujt.

Eladott egy verset Fényes Samu dr.-nak, a kiváló szabadgondolkodónak, az „Uttörő”-be, „Wilde kiadatlan verse”, jelezte a reklám. A bécsi „Sonn- und Montagszeitung” utána járt s kiderítette, hogy a vers hamisítás, Wilde sohasé írt ilyen verset. A leleplezés — a magyar név dicsőségére? így kezdődött: „Der judeo-magyarische Dichter, Joseph Szekulesz...” Dichter! Talán család? A saját költeményét adta el Wilde-vers helyett s becsapta a derék, jószívű Fényes Samut.

11. A revolver.

Aztán szocialista lett, feltűzte a joggombot s Garami Ernő mellett május elsején ott sétált a szocialista tábor élén. Bejárta a Népszavához. Ekkor történt, hogy derék és kiváló kollégánk, Marton István, a jeles író és hírlapíró, beteg lett. Elment falura. Butorát ádtata Csoór Gáspár hírlapírónak. Szekulesz szagolt valamit s a butorokat kérte. Marton kitérő választ adott. Mikor Marton visszajött Pestre, a butorokat Csoór már eladta. Joga volt hozzá. Éjjel Szekula belopózott a Népszava

nyomdájába s egy hirt adott le, hogy Csoór elküldte a butorokat s a rendőrség már keresi. A címe e förtelmes revolverezésnek, amely egy tiszt, munkás-hírlapíró becsületében gázolt, ez volt: „Sik-kasztó hírlapíró.” Ezt írta az álhírlapíró. A revolver nem sült el. Szekulesz perelt. Tanúnak bejelentette Peterdi Andor költőt. Ez tisztességes érzésű fiu — nem ment el a tárgyalásra. Szekulesz nyílt kávéházban megtámadta azért, mert nem akart hamisan vallani.

Hát szocialista volt. Joggombbal szédelgett. Szocialisták körül ólálkodott. Nem hittek neki. Erre megjelent a cikksorozat a „Magyar Államban” amely a szocialistákat marta. A cikk szerzője volt Szekulesz József. Kapott kemény 10—10 koronát az árulásért. A következő alkalommal az „Ellenkoalíció” című hazug cikket eladta a „Magyar Államnak”, meg is kapta a 10 koronát. Ez dében volt. Egy órákor ugyanezt a hazug cikket eladta a „Magyarországnak” 80 koronáért. A „Magyar Állam” erre kilökte az árulkodót.

12. A vég.

Pók Ödön hírlapíró — talpig becsületes és igazi emberkímélő férfi — megdöbbsent az elvetemedettség ilyen mértékén. Másnap eléje toppant Szekulesznek s így szólt hozzá:

— „Maga tegnap becsempészett egy újdonságot a Népszavába, amelyben megrágalmaz egy régi, előkelő hírlapírót. Maga, az álhírlapíró. Hát ez elég. Többet ne tegye be a lábát a Népszavához. Meg ne lássam itt. S azt hallom, hogy maga a Népszava munkatársának adja ki magát. Ez is elég volt. Ha még egyszer meghallom, megírom a Népszavában, hogy maga visszaél a lap nevével. És most — takarodjék innen.”

Az „angol” nyelvűtanár, aki legutóbb Radó Antal Wilde-fordításáról azt írta, hogy rossz s kiszült, hogy ő nem értette Wildét, a szélhámos hézagos arcképe ez. Melyik hírlap vallja magának Strassnoff utódát?

A Borsszem Jankó és Szerényi

A legkedvesebb élelclap, amely régi híret most új ötletekkel és sikerekkel öregbíti s a magyar satírának, humornak és kedélyességnek sugárzóhelye, utóbbi időben ilyen képeket hoz:

I. Panamacsatorna. Átvágják Szerényi és Kossuth.

II. Suverének látogatása. Alfonz és Ferdinánd nagy orraikkal panamát szagolnak. Szerényi és Kossuth méltatlankodnak ezen. S így tovább.

Mi az? Mit orront a jeles Borsszem Jankó? Hol a baj? Mi a baj Szerényivel? Mit csinált a mindenható államtitkár? Szóljanak: Az önök versével kezdjük:

«No, jöjjön édes, a zongora várja,
Én leülök ide, lába elé...»

Prohászka a mi jelöltünk

A lapok nagyban szidják Prohászka Ottokár püspököt, az új nagyváradi püspökjelöltet, s ütik a néppártot, hogy neki kell a gazdag püspökség.

A jelölést mi vittük be a sajtóba. Tréfából. Nem tudott róla se Prohászka, se a néppárt. S már Apponyit is interpellálták emiatt. A miniszter energikusan tiltakozott. A szunyogból így lett elefánt.

Az anyatejtől

elválasztott gyermekek gyorsan kövérednek, erősekké és rózsás színtekké válnak, ha a tápláló SCOTT-féle Emulsiót szedik.

A gyermekek szeretik és könnyen emésztik a SCOTT-féle Emulsiót.

Orvosok és bábák az egész föld kerékiségén állandóan ajánlják a

SCOTT-féle Emulsiót,

mert ismerik azokat a kiváló eredményeket, amelyek a SCOTT-féle Emulsió nyomán keletkeznek.

Egy eredeti üveg ára 2 K. 50 fillér.
Kapható minden gyógyszerárban.

As Emulsió vásárlásánál a SCOTT-féle módszer végjegyét — a baloldali — kérjük figyelmebe venni.

Szinészvilág

I.

Gárdonyi Géza levele.

A Nemzeti Múlatóban, amelynek most a népszerű Steinhardt Géza a tulajdonosa, történt. Egy darabban játszanak Pápai Antal, a közismert „csózé”, a tréfaszerző és Sarkadi Vilmos komikus. A „Mintaszüzek”-ben Sarkadi mindig kibővítette mondókáját azzal, amivel Gárdonyi Géza Durbints sógora végzi: Ögye mög a fene!

Másnap Lakner Alajos, a kiváló igazgató egy levelet kapott, amely így hangzott:

Tisztelt Lakner ur, láttam tegnap Sarkadi Vilmost a „Mintaszüzek”-ben. Rettenetesen furcsa volt, mindig azt mondta, ögye meg a fene. Nahát ögye meg a fene azt a színészt, aki én tölem lopja a mondókáját.

Tisztelettel

Gárdonyi Géza.

Lakner eltette a levelet s megfélekedett róla. Másnap megint mondta Sarkadi: ögye meg a fene s harmadnap pontosan megérkezett Gárdonyi Géza levele. Hasonló tartalommal.

Lakner félrehívta Sarkadi s kiméletesen tudtára adta, hogy Gárdonyitól levelet kapott, ne ismétlje tehát azt a szót: Ögye meg a fene.

Sarkadi szót fogadott s a mondás elmaradt.

A titok most derült ki. Egy artista Egerben járt s rájött, hogy a levelet nem Gárdonyi írta. Nem. Pápai, a jókedvű Pápai.

O. m. a. i.

E.

Kabaré-kép.

Sárga gőz az asztal felett. Kis nők mindenfelé. Az előadásnak vége. A hat kabarétag bejön a nézőtérre. Szesztől felfúj arcu, kopott színészalak lépegett a sor végén. Egy kis nő megszólítja:

— Maga tetszik nekem. Újjon le. Iszik egy teát?

A férfi érzi, hogy ő az est primadonnája. Bölint s leül. Profilban a nő felé. Büszkén szivja a szivart s várja a bókákat. A nő megszólal:

— Ma jól játszott.

A férfi int:

— Oh nagysád, én színes voltam.

— Hol? — kérdi a nő.

— A Vigbul.

— Ismeri Hegedűs Gyulát?

— Oh, kisasszony, ismernem. A Hégedűs, a Fényvéssi, meg — en, harman megvoltunk három kitűnő színészek. De a Hégedűs ákor sak jássz volt.

— Hm! — mondja a nő kíváncsian — s játszott maga máshol is?

— En, hogy en? Persze. Kolozsvartott. Ott volt a Ditról is a Vigbul az igazgató. Előadás végén odajött és aszonta: Latod, Nemet, ha nem hágytád volna ott a Viget, most te lehetnél a Hégedűs.

— S maga mit mondott? — érdeklődött a nő.

— En félrefordultam és sirtam.

A nő szemében könyek jelennek meg. A férfi ránéz s megrendeli a — második teát.

III.

A Modernben.

Vasárnap este. A program pereg. A „Náci bácsi Mezőhegyesen” című jelenet utolsó szavait nyögi a kabaré: „Mindig van citrom nálam”. E pillanatban az egyik páholyba belép egy mágnástársaság. Peczgő után vannak. A páholy elején ülő gróf mámorosan hajlik a páholy párkányára és révedezve nézi Medgyaszay Vilmat, aki isteneknek való művészettel adja elő egész nagy lelkét. A gróf közbesóhajt. A nagy csöndben tisztán hallható a sóhajtás:

— Jijjóóó!

Nevetés. Pisszegés. Csönd. Újabb sóhajtás a közönség közé:

— Sidó!

Boszankodás. A gróf beszél a szinpadra vékony cérnaszál hangon:

— Ferdinánd!

Valaki felszól:

— Hat koronáért sok két előadás.

A gróf fikszirozza Keleti Julcsát, majd Máhr Nándort? igyekszik őket, a volt házaspárt összehozni nézésével. Egyesek megértik, mások nem.

Nagy Endre odaszalad a szolgálóhoz:

— Mi ez? Micsoda botrány?

A szolgáló vállat von:

— A milliomos balekokkal én nem kötök ki. Minek erőztette be az igazgató ur.

A rendőrtiszt végre bemegy a páholyba. A gróf elcsodálkozva néz rá.

— En? Nem szóltam egy szót se.

Nevetés, zaj, felkiáltások:

— Aááh!

A gróf leszól:

— Ferdinánd!

És így másfél óráig. Múlatnak a mágnások. A

közönség? Tűr és fizet.
Jó éjszakát!

IV.

Egy kabarés nyilatkozik az időről.

Este 7 óra. Az igazgató aggódva nézi az eget. Ha eső lesz, fuccs az előadásnak. Nem megy senki a kabaréba.

A kómius odasettenkedik a háta mögé s megkérdi:

— Mit néz, igazgató ur?

— Azt, hogy lesz-e eső.

A kómius felnéz az ég-re s komolyan mondja:

— Az esztétika szabályai szerint, ha a madarak fent repülnek, nem lesz eső. Tehát nem lesz.

Igen. Az esztétika.

V.

A kabaré-magyar.

Egy pesti hírlapban egy kupléíró nagyon fenn beszél a magyar kabaréről. Németből fordítva jól fest ez a lenzés. A Budai Nemzetközi Múlatóban most Mérő Béla megvilágítja a kérdést s kimutatja, ötletes móka közben, hogy a kabaré — magyar. Salis még meg se született, amikor Lisznyay Kálmán, Vachot Imre s barátai az ötvenes években a „Komló”-ban, amikor magyarul beszélni is alig volt szabad, egy félszerben kabarét rendeztek s az első konferanzié Lisznyay Kálmán, a költő volt. Előadtak tréfát, mókát, tücsköt-bogarat, ami mulattató volt. Persze, itt még volt izlés a kabaréban.

Ez az adat kimaradt a kupléíró mondókájából. Voilá!

VI.

Veres Sándor.

A legelső magyar dalénekes, Veres Sándor, Budán játszik. Aztán a Royal Orfeum portása lesz. Ezelőtt 33 évvel, így kezdte meg a szinpadon színészpályáját: „A kocsi előállott”.

Harminchárom év után így folytatja az orfeum kapujában: „A kocsi előállott”.

Nem baj az. Vigasztalja Verest Mérő Béla mondása: „Aki másnak portás, maga csik bele”.

Fogatunk száma: hatvankilenc!

LEVEL

— Newyorkból a
Newyorkba —

N. 4. Manhattan Av.

Kövesdi Bella urasszonynak

Budapest.

Nagyságos Asszonyom!

Örömmel hallom, hogy Amerikába készül. Itt minden ember kifejtheti tehetségeit, itt nem kell a színésznőnek „v á s á r”-ra menni, itt megfizetik a munkát. De dolgozni is kell. Itt nincs egész Amerikában annyi szélhámos, amennyi Budapesten a Newyork-kávéházban.

Én egyszerű szobaleány vagyok és keresek havonta 60 dollárt (300 koronát). Mit szerezhetne Nagyságod művészetével, energiáival, aki olyan szívólvaj (magyarul: herzganef). Jöjjön ide, itt az élet, a szabadság s a munka.

Már harmadszor írom ezeket. Nyitrai Emil könyvkereskedő ügyi felhagyja üzletét. Magyar könyv a kelendő itt. Ha átjön, rögtön beállok Nagyságodhoz szobalánynak. Olyan urnót sohse kapok.

Ma innen egy társaság indult Európába tanulmányútra. A társaság — csupa előkelő politikus — főképp Budapestre törekszik. Tanulmányozni akarják azt a csodát, amely egyedül áll a világon. Milyen az a kávéház, a Newyork, amelynek egyik gazdája egy színház csöndes társa volt, s az üzletben leánykereskedéssel foglalkoztak.

Ilyent akarnak itt is meghonosítani s az üzlet menetét megnézik. Igazi amerikai ötlet — amely Európában termett.

Kezeit csókolja

alázatos szolgálója:

Emmy Hascsák
szobaleány.

— Aranyos Zalón. Tető alá kerül nem sokára a Szerecsen-utcai Aranyos Zalón. Mi ingyen, minden héten hirdetjük ezt az eseményt. A babona azonban azt tartja, hogy embervérrel kell építeni egy épületet, különben baj lesz. Ez fordítva készül. A végén izzadnak vért az emberek, amikor megindul a „Mulattató”. Leányvért, Friedmann ur, nem parancsol? Később ugye kan ott egy csöppet se!

Tisza István gróf

Lyukas mogyorónak nevezte Tisza István gróf a függetlenségi párt mai politikáját. Az ég menten meg tőle, hogy politizáljunk. Dehogy Minket csak a lyukas mogyoró izzgat. Ezt a lyukas mogyorót nem Tisza István gróf találta ki. Az apja, Tisza Kálmán 1875-ben mondta a függetlenségi törekvésekre. Szó szerint: lyukas mogyoró. Tőle örökölte a fia, a geszti remete. Hm! Ennyi volna Tisza István családi öröksége? Ó még mindig a lyukas mogyorón töpreng? Akkor „igy marad a fán a dió.” Más törí fel, és más eszi meg; idősebb István gróf ur.

Antisemitizmus

Antisemitizmust pedzenek a néppárti akolban. Szeretnék már títani a zsidókat. Eszünkbe jut Dési Géza dr. mondása: „Tizenöt bátor emberrel el lehetne intézni ezt a kérdést végleg itt Magyarországon. Tizenöt bátor ember. Aki torkára forrasztja a szót s az embergyölöletet s helyt is áll.” Mi két ilyen embert ismerünk. Dési Géza dr-t és Kánitz Gézát. Tizenhárom azonban — nincs. Ezért olyan bátrak a néppárt és csahosai. Ugy látszik, hogy a kelera, pestis és az antisemitizmus egy időben lépnek fel.

Az orsz. színészegyesület szept. 29-én, kedden tartja Szirmay Imre elnöklete alatt jegyzelmi ülését. Az eredményt október 6-án jelentik be a tanácsnak.

Új szinigazgatók. Megírta a Napló, hogy háromszáz színész van szerződés nélkül és hogy Festetich ur mégis csak szivarozik. Cükünk, úgy látszik, felrázta az álmodozót s ma örömmel vesszük tudomásul, hogy Festetich ur iniciatívájára Dobos Nándor és Rácz Dezső kapnak újabb concessiót.

Mariházy K. Miklós szinigazgató október 9-én vonul be Kecskemétre jól szervezett szintársulatával. Vajha, végre egy szinigazgatónak sikerülne Kecskemétet meghódítani.

— Uri levegőben. Ez a címe Marton István új kötetének. A „Főhadnagy halála” című elbeszélés fölött vita indult meg a Független Magyarorszában. Marton azzal kezd a novellát, hogy „Szűts Dezső beszélte”. Igen Szűts Dezső látta. Két szemével s egész lelkével. Valódi téma. Feldolgozása művészi.

Felelős szerkesztő:

Jékei Károly

Laputalajdonos és a kiadóhivatal igazgatója:

Erdész Zsigmond

Népelelmezés. Szarvasban pörköltnek és savanyu-busznak kilója 40—66 krajczár.

Vadászati idény megkezdődött, összes vadnemek kaphatók ARANYOSI ANDRAS vadaskereskedésében Várház-körut 2 szám alatt. Telefon 85—94.

Szt.-Lukácsfürdő-gyógyfürdő

Téli és nyári fürdőkúra. Prospektus ingyen.

KRISTÁLY-

forrás-ásványvíz étvágyat javít, gyomorrontást megakadályoz.

HÓDOSI A.

Aréna-kávéházában

(Aréna-ut és Damjanich-utca sarok.) minden este hírneves

Toll Testvérek teljes zenekarral hangversenyek

Putzer György

hertelyi-székben

V., Váci-körut 14. — Ma és minden este

Balogh Károly teljes zenekarral hangversenyek

